

Kriminalomsorgen
Bjørgvin fengsel
Ungdomsenheten

Sivilombudsmannen
PB 3 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref:
2015/93

Vår ref:
201500989-4

Dato:
30.09.2015

BJØRGVIN FENGSEL UNGDOMSENHETEN SIN OPPFØLGING AV SIVILOMBUDSMANNENS RAPPORT ETTER BESØK DEN 11. FEBRUAR OG 22. APRIL 2015

Innledning:

Bjørgvin fengsel har med stor interesse mottatt og gjennomgått Sivilombudsmannens rapport etter besøk ved Ungdomsenheten henholdsvis den 11. februar og 22. april 2015. Vi registrerer at hovedinntrykket til Forebyggingsenheten hva gjelder drift og innhold fremstår som positivt.

Det vises blant annet til at Ungdomsenheten synes å ha gode faglige og bemanningsmessige ressurser, samt en bygningsmasse som gir et helt annet preg og er bedre tilpasset målgruppens behov enn tilfellet var ved de tidligere midlertidige lokalene ved Bergen fengsel.

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet har imidlertid funnet grunnlag å angi følgende anbefalinger etter besøkene ved Ungdomsenheten:

- 1. Ved bruk av sikkerhetscelle bør kontinuerlig tilsyn og fortløpende vurderinger av om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket fremkomme tydelig av tilsynsloggen.*
- 2. Ungdomsenheten bør fortsatt tilstrebe å unngå utelukkelse av mindreårige.*
- 3. Vedtak om utelukkelse av straffegjennomføringsloven bør alltid inneholde utfyllende begrunnelse for vedtaket og det bør fremgå hvilke inngripende tiltak som ble vurdert. Det bør fattes vedtak om opphør av utelukkelsen og det føres en egen oversikt over alle utelukkelse og deres varighet.*

Kriminalomsorgen region vest

Postadresse:
Postboks 184
5873 Bergen

Besøkadresse:
Olav Bjordalsvei 63, E-
bygget
5111 Breistein

Telefon: 55 25 12 90
Telefaks: 55 25 12 99
Org.nr: 911830868

Saksbehandler:
Per Erik Omdal
E-post: postmottak.bjorgvin-
fengsel@kriminalomsorg.no

4. Ungdomsenheten bør ved skilting eller på annen måte gjøre ungdommen oppmerksom på at fellesarealene blir overvåket.
5. Innsatte under 18 år bør alltid vurderes overført til Ungdomsenheten. Ungdomsenheten bør gjøres tilstrekkelig kjent i kriminalomsorgen, politiet, barnevernet og andre aktuelle instanser. Både kriminalomsorgen og politiet bør alltid umiddelbart informere Ungdomsenheten dersom de mottar mindreårige i varetekt.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenhetens kommentarer til Sivilombudsmannens anbefalinger:

Ad anbefaling nummer 1: Ved bruk av sikkerhetscelle bør kontinuerlig tilsyn og fortløpende vurderinger av om det er grunnlag for å opprettholde tiltaket fremkomme tydelig av tilsynsloggen.

Det bemerkes innledningsvis, slik som anført i rapporten av forebyggingsenheten, at sikkerhetscellen ved Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten per i dag ikke er formelt godkjent av Kriminalomsorgsdirektoratet i henhold til forskrift til straffegjennomføringsloven § 3-11 siste ledd. Det er imidlertid en pågående dialog for å få slik godkjenning.

Ungdomsenheten tiltrer forebyggingsenhetens vurdering av at det skal praktiseres en svært høy terskel for å beslutte overføring til sikkerhetscelle for innsatte ved Ungdomsenheten. Det vises herunder til grunnleggende juridiske (jf vedtatt ordlyd til ny straffegjennomføringslov § 38 "tvingende nødvendig") og etiske forutsetninger.

Ungdomsenheten har den siste tiden foretatt en gjennomgang av eksisterende rutiner for bruk av sikkerhetscelle i den hensikt å oppnå bedre tilpasning til ny lovtekst på området samt synliggjøre momentene som fremkommer av forebyggingsenhetens anbefalinger.

Vi har i denne forbindelse utarbeidet egne tiltakskort hvor konkrete prosedyrer for oppfølging av innsatt som er plassert i sikkerhetscelle er nærmere redegjort for. Tiltakskortet omfatter blant annet hvem som har beslutningskompetanse samt innholdskrav til begrunnelse og herunder om hvilke alternativer som har vært vurdert, krav om føring av tilsynslogg samt presisering av at opphold på sikkerhetscelle fordrer kontinuerlig tilsyn med innsatte av personale fra Ungdomsenheten, fortløpende vurdering av grunnlaget for opprettholdelse av tiltaket og notoritet rundt dette

Ad anbefaling nummer 2: Ungdomsenheten bør fortsatt tilstrebe å unngå utelukkelse av mindreårige.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten er av den oppfatning at terskelen for å isolere innsatte under 18 år fra fellesskap med andre innsatte skal være svært høy. Dette er også i samsvar med ny lovtekst til straffegjennomføringsloven § 37, som per i dag ikke er trådt i kraft.

Som følge av dette søker personalet ved Ungdomsenheten å gripe inn i situasjoner for å unngå ytterligere eskalering som kan ekskludere anvendelse av mindre inngripende tiltak enn utelukkelse fra fellesskapet. Slike intervensjoner kan for eksempel vise seg ved såkalte

”timeout-er”, individuelle samtaler, konfliktmegling på stedet, avklaring av misforståelser (tidvis som følge av språk- eller kulturforskjeller) mv.

Ledelsen ved Ungdomsenheten anser at høy grad av tilstedeværelse av tjenestemenn i fellesskapet med ungdommene sammenholdt med gode og trygge relasjoner mellom ansatte og innsatte, fører til en klar nedgang i antallet utelukkelse fra fellesskapet. Vi anser at antall utelukkelse fra fellesskapet i medhold av straffegjennomføringsloven § 37 har vært forholdsvis lavt i hele Ungdomsenhetens prosjektperiode, men at dette har blitt ytterligere redusert etter overgangen til nye permanente og tilpassede lokaler ved Bjørgvin fengsel.

Ad anbefaling nummer 3: Vedtak om utelukkelse etter straffegjennomføringsloven bør alltid inneholde utfyllende begrunnelse for vedtaket og det bør fremgå hvilke inngripende tiltak som ble vurdert. Det bør fattes vedtak om opphør av utelukkelsen og det føres en egen oversikt over alle utelukkelse og deres varighet.

Det følger av det som er nevnt ovenfor at det forut for en beslutning om utelukkelse fra fellesskapet skal ha vært vurdert alternative mindre inngripende vedtak for å avhjelpe situasjonen. Bakgrunnen for at dette eventuelt ikke har vært ansett tilstrekkelig skal også fremgå av vedtaket. I likhet som ved overføring til sikkerhetscelle etter straffegjennomføringsloven § 38, er det også utarbeidet revidert tiltakskort for utelukkelse av fellesskapet i henhold til samme lovs § 37.

Av tiltakskortet fremgår det blant annet hvem som har beslutningskompetanse, rutiner for føring av tilsyn, varsling av helseavdelingen, særskilte krav til begrunnelse samt vurdering av opprettholdelse. Opphør av tiltaket skjer i hovedsak ved at operativ leder foretar en påtegning på vedtaket om at dette oppheves samt tidspunkt for når dette skjer. Samtlige beslutninger om utelukkelse fra fellesskapet etter straffegjennomføringsloven blir videresendt til sikkerhetsansvarlig førstebetjent ved Bjørgvin fengsel, som fører oversikt og rapporterer til kriminalomsorgens regionale og sentrale nivå.

Ad anbefaling nummer 4: Ungdomsenheten bør ved skilting eller på annen måte gjøre ungdommen oppmerksom på at fellesarealene blir overvåket.

Ledelsen ved Ungdomsenheten anser at det er svært viktig med en høy tilstedeværelse av voksne i fellesskapet med de mindreårige innsatte. Dette danner grunnlaget for en rolig og trygg atmosfære i avdelingen med fravær av trusler og risiko for intern maktkamp og posisjonering eller utnyttelse blant de innsatte. I perioder kan det imidlertid være hensiktsmessig og til det beste for barnet å redusere tilgangen på voksne noe, samtidig som de sikkerhetsmessige forholdene er ivaretatt.

Som følge av dette er det montert overvåkingskamera i større deler av fellesarealene i Ungdomsenheten. Kameraene kan videre benyttes ved reelle hendelser i avdelingen for å skaffe seg bedre oversikt.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten tiltrer forebyggingsenhetens anbefaling om at innsatte skal gjøres kjent med denne overvåkingen, jf herunder også forskrift til straffegjennomføringsloven § 3-9. Dette er en del av informasjonen som blir gitt ved nyinnsettelse så tidlig som mulig. Ved behov blir det også benyttet tolk ved disse

innkomstsamtalene for å forsikre seg om at den innsatte er kjent med rutinene og forholdene ved Ungdomsenheten.

Ved ferdigstillingen av de nye lokalene til Ungdomsenheten ble det vurdert om det burde merkes særskilt at området var overvåket. Ledelsen ved Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten fant at det ikke var behov for dette under henvisning til informasjon som blir gitt i innkomstsamtalen om dette, det forhold at kameraene er lett synlig i avdelingen samt at skilt om dette kunne forsterke fengselspreget. Sistnevnte ble vurdert å ikke være i samsvar med den overordnede intensjonen om at bygningsmassen i størst mulig grad skulle bidra til redusere opplevelsen av å være i fengsel, samtidig som det sikkerhetsmessige er ivarettatt.

Ad anbefaling nummer 5: Innsatte under 18 år bør alltid vurderes overført til Ungdomsenheten. Ungdomsenheten bør gjøres tilstrekkelig kjent i kriminalomsorgen, politiet, barnevernet og andre aktuelle instanser. Både kriminalomsorgen og politiet bør alltid umiddelbart informere Ungdomsenheten dersom de mottar mindreårige i varetekt.

Sentrale myndigheter har en intensjon om at personer under 18 år ikke bør plasseres i fengsel. For det tilfelle at mindreårige blir varetektsfengslet eller idømt en ubetinget fengselsstraff, er forventningen at disse blir plassert i særskilt tilpassede avdelinger. Per i dag er det kun Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten som oppfyller disse kriteriene.

Vi registrerer imidlertid at personer under 18 år jevnlig blir plassert i andre fengsler uten at Ungdomsenheten har blitt kontaktet. Det er grunn til å tro at dette i en rekke tilfeller skyldes manglende informasjon om Ungdomsenheten hos de personene som behandler henvendelsen fra politiet om behov for fengselsplass.

Bjørgvin fengsel Ungdomsenheten har således iverksatt flere tiltak for å øke kunnskapen om enheten. Tiltakene viser seg blant annet i utstrakt foredragsvirksomhet innenfor justis- og barnevernsektoren, etablering av egen internettside for Ungdomsenheten (www.ungdomsenheten.no), omtale i media mv.

I lys av endringene i straffegjennomføringsloven hva gjelder innsatte under 18 år, arbeides det også med revisjon av forskrift og retningslinjer for denne gruppen av innsatte. Ledelsen ved Ungdomsenheten har i denne forbindelse meldt inn forslag om at det inntas en plikt til å kontakte Ungdomsenheten hvor det kan være aktuelt å plassere en mindreårig i fengsel.

Samlet vil dette kunne medføre at kapasiteten i Ungdomsenheten utnyttes på en bedre måte, og at man unngår at mindreårige blir plassert i ordinære fengsler og eventuelt må overføres til Ungdomsenheten mot egen vilje.

Med hilsen

Harald Åsaune
fengselsleder

Per Omdal
ass. fengselsleder

Kopi til: - Justis- og beredskapsdepartementet,
- Kriminalomsorgsdirektoratet,
- Kriminalomsorgen region vest,